

annak a kívánságnak több jogosultsága, mint most, amikor úgy látszik, hogy a jövőben sokkal jobban a mezőgazdasági élethez köt bennünket a helyzetünk. Már pedig az existenciánkat és minden téren kívánt fejlődésünket biztosító értékek csak abból az életből fejthetők ki, amely legerőteljesebb voltában marad meg számunkra.

II. A *polgári iskolák reformjának* leghelyesebb megoldása az lehetne, ha azok egyes mezőgazdasági gócpontokon mezőgazdasági irányú hétosztályú polgári iskolákká szervezetenének át. Az író javaslatát itt újra megtoldhatjuk a saját gondolatainkkal, melyeket egy jobb élet kívánásának az izgalma vert fel lelkünkben s melyekkel már meg is kezdtük a kertvárosok elméleti kiépítését. Jól művelt szakképességek valóságos paradicsomot teremthetnének a Duna és Tisza sokkincsű völgyében, csak megfelelő iskolákra volna szükség, melyek egy magasabb színvonalú mezőgazdasági életnek a megalapozását készíténék elő. Ilyen iskolákká lehetne átszervezni sok vidéki város polgári iskoláját s az író okos javaslata szerint biztosítani számukra a kertészeti és mezőgazdasági gyakorlati oktatáshoz szükséges földterületet, melyen mintaszerű gazdálkodás folynék.

III. Függelékül az I. és II. részben tárgyalt dolgokat rendszerbe foglalva, kész tervezetét adja a könyv írója a mezőgazdasági szakoktatásnak. Az elemi iskolák ismétlő tanfolyamait gazdasági iskolákká kellene átszervezni. Minden nagyobb községnek legyen külön szaktanítós *önálló gazdasági iskolája*, mely a földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt álljon. A földművelésiskolák egy része képezze ezután is a gazdasági altiszteket és kisczafákat, a másik része pedig fejlesztesse ki *gazdasági középiskolává*. A fennálló öt *gazdasági akadémiából* egy *technológiai* intézetté, egy pedig *kertészeti-szőlészeti és borászati felsőbb iskolává* alakítandó át. A gazdasági akadémiát végzetek számára lehetővé kell tenni, hogy az *egyetemen* jogi ismereteket szerezzve, a közigazgatási pályák elnyerésénél előnyben részesüljenek. — Ezt a könyvet méltán számíthatjuk azok közé, amelyeknek írói részt kaphatnának abban a szilárd alaposágot éppen a nagy jelentőségénél fogva követelő munkában, mely közoktatásunk újjászervezése céljából most megindult.

Angyal János.

Rátkai Károly: A hajduszoboszlói partikuláris iskola története. Debrecen, Csáthy Ferenc kiadása. 53 l. 6 K.

A ref. anyaiskolák nagy jelentősége a magyar műveltség történetében csak akkor válik egészen világossá, ha a hozzájuk kapcsolódó partikulák hatását is felderítjük. Erre nézve a Barcsa munkája az egyetlen kísérlet. Természetes is, mert az összefoglaló jellegű munkát

meg kell, hogy előzze: részletmunka, az anyaiskola feltáráshoz előzményül a partikuláké veendő munkába.

Rátkai e kis dolgozatban a hajduszoboszlói partikula történetét ismerteti levéltári adatok alapján buzgósággal s komoly tárgyszere-ttel. Debrecen partikulája volt s virágkora 1749—1854 közé esik. Tanterve a lehetőségig az anyaiskoláét iparkodott megközelíteni. Tanítói között nem egy országos hírnű volt s tanulói közül is többen kiváltak. Részint anyagi, részint a korszellem okozta körülmények miatt 1853-tól 1885-ig amolyan félgimnázium-félpolgári volt, hogy aztán gimnázium jellegét elhagyva, a mai polgári iskola gyökerezzék ki belőle.

Előttem a dolgozatnak egy személyi és egy tárgyi vonása be-cses. Kezdő tanító legjobban úgy illeszkedik be iskolája és községe életébe, ha annak multját áttanulmányozta. Ez Rátkainak érdeme. A tárgyi vonás pedig az, hogy ideje volna már annak, hogy valamennyi iskola és valamennyi politikai község multja legyen összeállítva. A mult ismeretének nagy nevelő hatása van s a jövőnek egyik biztos pillére. A jelen viszonyok között ez kétszeresen fontos úgy a községre nézve, valamint általános tanügyi és politikai szempontból. Oly időket élünk, mikor egyetlen erőnk a mult. Legyen hát multunk s annak éppen művelődéstörténeti oldala minden részletében földerítve.

(Szászváros.)

Kristóf György.

SZEMLE.

Tanítási impulzus kedvezőtlen viszonyok között.

Ilyen című közleményre akadunk a Néptanítók Lapja 1917. évi 8. sz.-ban. Ez vagy két év előtt volt és ma, sajnos, a viszonyok még jóval kedvezőtlenebbek. Az a közlemény részletesen ismertette egy chemnitz-i tanítónak a Die Deutsche Schule-ban megjelent *«Vom Anwenden der „Unterrichtsimpulse“ unter ganz ungünstigen Schulverhältnissen»* c. cikkét, amelynek szerzője főleg azt vitatja, hogy az akkori kedvezőtlen viszonyok között a kérdezve-kifejtő módszer jóval eredményesebbnek ígérkezik, mint a régi kikérdező eljárás. Ez utóbbi mindkét félre, a tanítóra és a tanítványra, kényelmesebb, de egyben felmenti ez utóbbit a gondolatba való elmélyedéstől és az összefüggő beszédétől. A szabad felelésre előkészítő gyakorlatokkal kell ránevelni, részoktatni, aminek üdvös külső eszközei a helyes testtartású ülés, a felelésnél pedig a padból való kilépés és egyenes állás. Ma, amikor a kedvezőtlen viszonyok többszörösen hatványozódtak, alig hihető